

การพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริม
ความสามารถของครูสอนนักศึกษาภาษาบาลีในการออกแบบการเรียนรู้
การสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน

Development of a Curriculum to Enhance Learning
Management Skills to Promote Pali Language Teachers' Ability
to Design Activity-Based Instruction

พระมหาทรงชัย วิชยภเริ (ศิริ) Phramaha Songchai Vijayabheri (Siri)

คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: phramhathrngchaywichypheri@gmail.com

Received September 27, 2025; Revised August 28, 2026; Accepted: August 30, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถของครูสอนนักศึกษาภาษาบาลี 2) ออกแบบหลักสูตรเสริมทักษะกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถของครูสอนนักศึกษาภาษาบาลี 3) ทดลองใช้หลักสูตรเสริมทักษะกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถของครูสอนนักศึกษาภาษาบาลีและ 4) ประเมินประสิทธิผลหลักสูตรเสริมทักษะกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถของครูสอนนักศึกษาภาษาบาลีในการออกแบบการเรียนรู้การสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน โดยใช้ระเบียบวิธีแบบผสมวิธี กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนและนักศึกษาภาษาบาลีในสำนักศาสนศึกษาที่นักเรียนลงสอบบาลีสนามหลวงทุกปีรวมกันมากที่สุดประจำปี 2567 ประจำหนกลาง จำนวน 186 รูป โดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบ่งชั้นภูมิแบบถ่วงเฉลี่ยตามจำนวน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) แบบวิเคราะห์เอกสาร 2) แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็น 3) แบบสอบถามความคิดเห็น การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา การหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า T-Test Dependent ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพความต้องการการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถของครูสอนนักศึกษาภาษาบาลี พบว่า นักศึกษาภาษาบาลีส่วนใหญ่มีความต้องการ คิดเป็นร้อยละ 85 ขึ้นไป ได้ค้นหาความรู้ใหม่ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาบทเรียนประโยค 1-2 ได้เรียนรู้จากการฟังบรรยาย 2. องค์ประกอบของการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถของครูสอนนักศึกษาภาษาบาลี ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ขั้นตอนที่ 2 ออกแบบหลักสูตร ขั้นตอนที่ 3 การนำหลักสูตรไปทดลองใช้ ขั้นตอนที่ 4 การวัดผลและประเมินผล ครอบคลุมทุกจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตร 3. หลังการอบรมฝึกอบรมหลักสูตรเสริมสูงกว่าก่อนฝึกอบรมหลักสูตรเสริม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ที่ .05 4.ประเมินหลักสูตรเสริมสร้างทักษะกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถของครูสอนนักศึกษาภาษาบาลีในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนาหลักสูตรเสริม; การสอนมีกิจกรรมเป็นฐาน; ความสามารถของครู

Abstract

This research aims to 1) study the current status of the learning management process to promote the ability of teachers of Pali language students, and 2) design a curriculum to enhance the learning management skills to promote the ability of teachers of Pali language students. 3) Experiment with a curriculum to enhance learning process skills to promote the abilities of Pali language teachers and students and 4) Evaluate the effectiveness of the curriculum to enhance learning process skills to promote the ability of Pali language teachers to design activities-based teaching. Using a mixed-method research methodology, the sample consisted of 186 Pali language students in the Pali Studies Center with the highest number of students taking the Pali Sanam Luang examinations in the year 2024, at the central level. By determining the sample group, stratified by the average number of research tools used: 1. Document analysis form 2. Opinion interview form 3. Opinion questionnaire Data analysis was performed using content analysis, mean, standard deviation, and Dependent T-Test. The research results found that 1. The demand for developing a curriculum to enhance the skills of learning management processes to promote the abilities of teachers of Pali language students found that the majority of Pali language students had a need, accounting for 85 percent or more. I have searched for new knowledge related to the content of lesson 1-2. I have learned from listening to lectures. 2. Components of curriculum development to enhance the skills of the learning process to promote the ability of teachers to teach Pali language students. It consists of 4 steps: Step 1: Analyze basic data; Step 2: Design the curriculum; Step 3: Test the curriculum; Step 4: Measurement and evaluation, covering all the objectives specified in the curriculum. 3. After the supplementary course training, the results were significantly higher than before the supplementary course training at a statistical level of .05. 4. The evaluation of the curriculum to enhance the learning process skills to promote the ability of Pali language teachers to design teaching activities based on activities was found to be at the highest level.

Keywords: Supplementary Curriculum Development; Activity-Based Instruction; Teacher Competence

บทนำ

ภาษาบาลีเป็นภาษาที่สำคัญในการรักษาไว้ซึ่งคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า เพราะในครั้งที่พระองค์ทรงพระชนม์อยู่ ทรงใช้ภาษาของชาวมคธ คือภาษาที่รู้จักกันในปัจจุบันว่าพระสาวกทั้งหลายได้ใช้ภาษามคธเรียนและทรงจำคำสั่งสอนของพระองค์ด้วยการสั่งสอนต่อกันด้วยปาก เมื่อพระองค์ดับขันธปรินิพพานแล้ว พระสาวกทั้งหลายได้แบ่งกันทรงจำด้วยวิธีที่เรียกว่า มุขปาฐะ (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 1 ข้อที่ 75 หน้าที่ 79; เล่มที่ 1 ข้อที่ 87 หน้าที่ 91 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) พระสาวกทั้งหลายได้ประชุมกันเพื่อตรวจสอบคำสั่งสอนที่ทรงจำมานั้น ตามเหตุที่เกิดขึ้นซึ่งเรียกว่าสังคายนาจนกาลเวลาผ่านไปเกิดเหตุการณ์ไม่สงบทางบ้านเมืองที่ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา พระสาวกทั้งหลายเห็นว่าจะหาผู้ที่ทรงจำคำสั่งสอนด้วย วิธีแบบมุขปาฐะได้น้อยลง จึงมีความ เห็นร่วมกันให้จารึกคำสั่งสอนเป็นลายลักษณ์อักษรลงบน ใบลาน และเกิดพัฒนาการเรื่อยมาจนกระทั่งได้รับการจัดพิมพ์เป็นเล่ม หนังสือปรากฏอยู่ในปัจจุบัน การศึกษาบาลีนั้นจึงมีความสำคัญต่อคณะสงฆ์ เพราะว่าเป็นภาษาที่ปรากฏเด่นชัดของคณะสงฆ์ในพระพุทธศาสนาและยังบันทึกคำสั่งสอนพระพุทธศาสนาเป็นภาษาบาลีด้วยถึงว่าเป็นแบบแผนหรือภาษาที่รักษาพุทธพจน์และคำสอนของพระพุทธเจ้าจึงควรมีกระบวนการเรียนการสอนเป็นการรักษาคำสอนให้มีความมั่นคงสืบต่อไป

ปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนบาลีอาจมีปัญหาขึ้นบ้างในด้านหลักสูตร ด้านครูผู้สอนบาลี ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านตัวนักศึกษบาลี ด้านสำนักเรียน ด้านสถานที่และแหล่งศึกษาค้นคว้า และ ด้านการวัดและประเมินผล อันเนื่องมาจากการปัจจัยที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่จากนักศึกษบาลี สถานที่เรียน และการวัดและประเมินผล (พระครูศรีปัญญาวิกรม, 2559) แต่ถึงอย่างไรก็นับว่าเป็นเรื่องดีที่ยังปรากฏมีนักเรียนบาลีพากันศึกษาในสำนักเรียนต่างๆ ทั้งนี้เพื่อกระจายองค์ความรู้ด้านภาษาบาลีให้เป็นที่แพร่หลาย และขยายไปโดยไม่จำกัดหรือผูกขาดไว้เฉพาะแต่ในแวดวงภิกษุบริษัทให้ได้ศึกษาเท่านั้น หากแต่จะต้องขยายผลไปสู่กลุ่มพุทธบริษัทอื่นๆ ที่เหลือให้ได้ศึกษาเรียนรู้เข้าใจพระบาลีร่วมกันด้วย ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเพิ่มศาสนบุคคลคุณภาพของพระศาสนาผู้เชี่ยวชาญด้านคำสอน ทั้งกลุ่มพุทธบริษัทผู้ศึกษาเหล่านี้ก็จะสามารถเป็นขุมกำลังหลักในการช่วยกันปกป้อง พิทักษ์กิจการพระศาสนาได้อย่างยั่งยืน หากทำได้อย่างนี้ก็เป็นการรับประกันในเบื้องต้นได้ว่า “พระพุทธศาสนาจะยังคงดำรงมั่นคงอย่างยั่งยืนในประเทศไทยได้อย่างสง่างาม สมกับที่กล่าวว่าประเทศไทยเป็นเมืองพุทธ เพราะพุทธบริษัทพากันขมิ้มนศึกษาพระบาลี”

จากการศึกษารูปแบบการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนภาษาบาลี พบว่า ปัญหาการจัดการเรียนการสอนครูผู้สอนบาลี คือ กระบวนการเรียนรู้ของครูผู้สอนไม่ส่งเสริมให้มีการท่องจำกฎเกณฑ์ไวยากรณ์และคำศัพท์จำนวนมากในระยะแรก ทำให้ผู้เรียนรู้สึกยากและท้อถอยก่อนที่จะเข้าใจแก่นแท้และเกิดทักษะการแสวงหาความรู้และเรียนรู้อย่างมีปฏิสัมพันธ์จนส่งผลให้เกิดความรู้ความเข้าใจ การนำไปประยุกต์ใช้วิเคราะห์สังเคราะห์ประเมิน ค่าหรือสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ขาดการนำเสนอผลงานในสถานการณ์จำลอง การฝึกปฏิบัติในสภาพจริง การเชื่อมโยงประโยค จนทำให้ผลการเรียนรู้เกิดขึ้นรวมถึงบรรยากาศไม่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม การอภิปรายและการเจรจาโต้ตอบ ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นเรียนน้อย จัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรม หรือกระตุ้นให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ เนื่องจาก

ปัจจุบันในภาพรวมการจัดการเรียนการสอนบาลีของคณะสงฆ์ไทย หลักสูตรที่ใช้ในการศึกษามีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาทั้งแผนกบาลีเนื่องจากข้อกำหนด ต่างๆ ของหลักสูตรจะเป็นมาตรฐานในการจัดการศึกษาของกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งทำให้เป็นแนวทางนำไปสู่การกำหนดเป้าหมายของการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาภาษาบาลี เนื้อหาสาระการเรียนรู้กระชับ เหมาะสมแก่ พระภิกษุสามเณร ทั้งยังเป็นแนวทางสำหรับผู้สอนในการดำเนินการจัดการเรียนการสอน ให้ ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายในด้านความรู้เนื้อหา ทักษะกระบวนการต่างๆ จากการเรียนรู้รวมถึงด้าน ทักษะคิดความคิด เป็นการศึกษาตามความประสงค์ของการศึกษาคณะสงฆ์ไทย หลักสูตรจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่ช่วยส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรที่เข้ามาบวชใน พระพุทธศาสนา มีโอกาสได้ศึกษาหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาควบคู่กับทางโลก เพื่อให้เกิดความ ทันสมัยต่อเหตุการณ์สังคมโลกปัจจุบัน ดังนั้นหลักสูตรจึงมีความสำคัญที่ทำให้พระภิกษุสามเณรได้มี โอกาสเปิดมุมมองโลกทัศน์ด้านการศึกษาเล่าเรียนบาลีทำให้พระภิกษุสามเณรได้อยู่ ร่วมกันกับสังคมได้และที่สำคัญคือ การเพิ่มพูนองค์ความรู้ทางโลก ทางธรรม และคุณภาพทางด้าน คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมอันพึงประสงค์ให้เป็นไปในทิศทางที่ดีเป็นบุคคลกรทางพระพุทธศาสนา ที่มีคุณภาพ แม้ในด้านหลักสูตรการเรียนการสอนจะมีปรับปรุงไปตามสถานการณ์การศึกษา และใน อนาคตจำเป็นจะต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์การศึกษาต่อไป (พระวิระพงษ์ วิสุโท (โคษา), 2564) ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม ซึ่งจะมีผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างแท้จริง โดยกิจกรรมการเรียนรู้มีผลต่อผู้เรียน ในการกระตุ้นความสนใจ สนุกสนาน ตื่นตัวในการเรียน มีการเคลื่อนไหว เปิดโอกาสให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ การใช้ทักษะชีวิต ฝึกความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกัน และคุณลักษณะที่ดี นอกจากนี้ กิจกรรมการเรียนรู้ ยังต้องส่งเสริมทักษะกระบวนการต่างๆ เช่น การคิดสร้างสรรค์ การสื่อสาร การแก้ปัญหา กระบวนการกลุ่ม การบริหารจัดการ การสร้างสรรค์นวัตกรรม โดยผู้สอนมีหน้าที่ในการอำนวยความสะดวก ช่วยเหลือ

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถของครูสอนนักศึกษาภาษาบาลีในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐานเพื่อให้นักศึกษาภาษาบาลีเกิดความรู้ ทักษะ กระบวนการ มีความสามารถตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรอบรมนี้ ทั้งนี้จากงานวิจัยทางการศึกษาจำนวนมากยืนยันว่า การเรียนรู้ที่แท้จริงเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนมี ส่วนร่วมในการปฏิบัติการเรียนรู้กันอย่างจริงจัง (actively involved) แม้แต่การเรียนรู้จากการฟัง ผู้เรียนก็ต้องได้ปฏิบัติการฟังจริงๆ อย่างตั้งใจจึงจะเกิดการเรียนรู้ได้ อย่างไรก็ตามผลการวิเคราะห์งานวิจัยที่ผ่านมาไม่ต่ำกว่าสองทศวรรษให้ข้อเสนอว่าผู้เรียนต้อง “ทำ” มากกว่า เพียงแต่ฟัง กล่าวคือ ผู้เรียนต้องอ่าน เขียน อภิปราย หรือแก้ปัญหา ที่สำคัญที่สุดต้องปฏิบัติ อย่างจริงจัง จึงได้มีการเสนอว่า กลวิธีที่สนับสนุนการเรียนรู้เชิงรุก (active learning) คือกระบวนการเรียนการสอนที่ให้นักศึกษาบาลีได้ทำและคิดในสิ่งที่ทำเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะที่จะช่วยให้นักศึกษาภาษาบาลีนั้นเห็นลำดับขั้นตอนได้อย่างชัดเจน ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมศักยภาพของครูผู้สอนภาษาบาลีและส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถของนักศึกษาภาษาบาลีต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถของครูสอนนักศึกษาภาษาบาลีในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน
2. เพื่อออกแบบหลักสูตรเสริมทักษะกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถของครูสอนนักศึกษาภาษาบาลีในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน
3. เพื่อทดลองใช้หลักสูตรเสริมทักษะกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถของครูสอนนักศึกษาภาษาบาลีในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน
4. เพื่อประเมินประสิทธิผลหลักสูตรเสริมทักษะกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถของครูสอนนักศึกษาภาษาบาลีในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถของครูสอนนักศึกษาภาษาบาลีในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน โดยใช้กระบวนการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) วิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้ 1) ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนและนักศึกษาภาษาบาลีในสำนักศาสนศึกษาภาษาบาลีที่มีนักเรียนลงสอบบาลีสนามหลวงทุกปีรวมกันมากที่สุดประจำปี 2567 ประำหนดกลาง จำนวน 445 รูป 2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนและนักศึกษาภาษาบาลีในสำนักศาสนศึกษาภาษาบาลีที่มีนักเรียนลงสอบบาลีสนามหลวงทุกปีรวมกันมากที่สุดประจำปี 2567 ประำหนดกลาง จำนวน 186 รูป โดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบ่งชั้นภูมิแบบถ่วงเฉลี่ยตามจำนวน การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) จำนวน 10 รูป/คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1. แบบวิเคราะห์เอกสาร ใช้ในการบันทึกแนวคิดหลักการ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถของครูสอนนักศึกษาภาษาบาลีในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน มีกระบวนการสร้างและพัฒนา ดังนี้ (1) ศึกษาเอกสารและตำราเกี่ยวกับวิธีการสร้างแบบวิเคราะห์เอกสาร (2) สร้างแบบวิเคราะห์เอกสารโดยกำหนดประเด็นการบันทึก ได้แก่ ชื่อหนังสือ/งานวิจัย ชื่อผู้แต่ง ปีที่พิมพ์ รายละเอียดงานวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล/สถิติ สรุปสาระสำคัญ และแนวทางการนำไปใช้ (3) นำแบบวิเคราะห์เอกสารที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของแบบวิเคราะห์เอกสาร และนำไปปรับปรุงแก้ไข (4) นำแบบวิเคราะห์เอกสารที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และความตรงตามโครงสร้าง (Construct Validity) โดยใช้แบบประเมินความสอดคล้องที่มีลักษณะเป็น IOC (Riviovelli and Hambleton, 1997) 5) นำข้อมูลที่รวบรวมจากผู้เชี่ยวชาญมา

คำนวณหาค่าความสอดคล้องตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ผลการตรวจสอบ พบว่า แบบวิเคราะห์เอกสารมีค่า IOC 1.00 6) นำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขแบบวิเคราะห์เอกสารตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปจัดทำเป็นแบบวิเคราะห์เอกสารฉบับสมบูรณ์ 2. แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็น สำหรับครูผู้สอนภาษาบาลี จำนวน 10 รูป/คน โดยมีประเด็นในการสัมภาษณ์ความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดกิจกรรมเป็นฐานเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) มีลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบปลายเปิด (Open-end Questions) ซึ่งแบบสัมภาษณ์มีขั้นตอนดำเนินการสร้างดังนี้ (1) ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวคิด หลักการ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถของครูสอนนักศึกษาภาษาบาลีในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (2) กำหนดรายละเอียดของข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ (3) นำแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาฯ อนุมัติเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของแบบสัมภาษณ์และนำไปปรับปรุงแก้ไข (4) นำแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาฯ อนุมัติเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และความตรงตามโครงสร้าง (Construct Validity) โดยใช้แบบประเมินความสอดคล้องที่มีลักษณะเป็น IOC 5) นำข้อมูลที่รวบรวมจากผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าความสอดคล้องตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ผลการตรวจสอบพบว่า แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นมีค่า IOC 1.00 ซึ่งแสดงว่าแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นที่พัฒนาขึ้น มีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ 3. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาภาษาบาลี แบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง (Structured Questionnaire) มีลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบแบบตรวจสอบรายการ (checklist) โดยมีประเด็นในการสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักศึกษาภาษาบาลีที่ต้องการหลักสูตรเสริมทักษะกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถของครูสอนนักศึกษาภาษาบาลีในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน แบบสอบถามความคิดเห็นมีขั้นตอนดำเนินการสร้างดังนี้ (1) ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวคิด หลักการ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถของครูสอนนักศึกษาภาษาบาลีในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (2) สร้างแบบสอบถามความคิดเห็น กำหนดรายละเอียดของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (3) นำแบบสอบถามความคิดเห็นที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาฯ อนุมัติเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของแบบสอบถามความคิดเห็นและนำไปปรับปรุงแก้ไข (4) นำแบบสอบถามความคิดเห็นที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาฯ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และความตรงตามโครงสร้าง (Construct Validity) โดยใช้แบบประเมินความสอดคล้องที่มีลักษณะเป็น IOC (5) นำข้อมูลที่รวบรวมจากผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าความสอดคล้องตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ผลการตรวจสอบพบว่า แบบสอบถามความคิดเห็นมีค่า IOC 1.00 ซึ่งแสดงว่าแบบสอบถามความคิดเห็นที่พัฒนาขึ้น มีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้แบบวิเคราะห์เอกสารในการวิเคราะห์ข้อมูล แนวคิด หลักการ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริม

ความสามารถของครูสอนนักศึกษาภาษาบาลีในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน ใช้แบบสัมภาษณ์ในการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลที่ต้องการเกี่ยวกับการส่งเสริมความสามารถของครูสอนนักศึกษาภาษาบาลีในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐานใช้แบบสอบถามในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ต้องการกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถของครูสอนนักศึกษาภาษาบาลีในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล แนวคิดหลักการ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถของครูสอนนักศึกษาภาษาบาลีในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน ซึ่งได้จากแบบวิเคราะห์เอกสาร การศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนซึ่งได้มาจากการสัมภาษณ์ และสอบถามความต้องการของนักศึกษาภาษาบาลีซึ่งได้มาจากการสอบถามโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการศึกษา

1. วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผู้วิจัยได้สังเคราะห์และสรุปขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถของครูสอนนักศึกษาภาษาบาลีในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน ผลการวิจัยพบว่า ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะกระบวนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน กำหนดรูปแบบหรือกำหนดหลักสูตร เป็นขั้นตอนการวิเคราะห์หลักสูตรประกอบด้วยวิเคราะห์บริบทของหลักสูตร ความต้องการพื้นฐาน และการกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร โดยการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานความจำเป็น เลือกข้อมูลพื้นฐานที่ได้รับมาเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถของครูสอนนักศึกษาภาษาบาลีในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐานและนำสิ่งที่ได้วิเคราะห์ในข้อมูลพื้นฐานมาเป็นกรอบแนวคิดของหลักสูตรเพื่อนำไปสู่กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและกำหนดรูปแบบของหลักสูตร ขั้นตอนที่ 2 ออกแบบหลักสูตร เป็นการดำเนินการจัดทำองค์ประกอบของการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถของครูสอนนักศึกษาภาษาบาลีในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐานและทบทวนหลักสูตรก่อนนำไปทดลองใช้ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน และการกำหนดเนื้อหาการจัดการเรียนรู้ เป็นการพัฒนาครูผู้สอนผ่านกระบวนการฝึกอบรมทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยใช้กระบวนการรู้แบบบูรณาการ Active Learning เป็นการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้มีส่วนร่วมได้ลงมือปฏิบัติ คิดวิเคราะห์ และนำเสนอความมั่นใจให้ได้รับความรู้พื้นฐานหรือแนวคิดตามเนื้อหา สามารถที่จะประยุกต์ความรู้มาใช้ในการออกแบบการเรียนการสอนด้วยการเชื่อมโยงหรือบูรณาการเข้ากับความจริงที่เกิดขึ้น ซึ่งครูผู้สอนภาษาบาลีค้นพบศักยภาพของตนเองและเห็นคุณค่าเข้าใจมิติตนเองและผู้อื่น มีทักษะการจัดการเรียนรู้ มีกระบวนการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน และพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ขั้นตอนที่ 3 การนำหลักสูตรไปทดลองใช้ เป็นขั้นเตรียมการใช้หลักสูตร ขั้นดำเนินการใช้หลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้ที่ผ่านการออกแบบแล้วไปดำเนินการทดลองใช้หลักสูตร เป็นการนำมวลประสบการณ์ กิจกรรม เนื้อหาสาระที่กำหนดไว้ไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างสวดเพื่อหาประสิทธิภาพ

ของหลักสูตร ขั้นตอนที่ 4 การวัดผลและประเมินผล ครอบคลุมทุกจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตร โดยทดสอบความรู้ก่อนเข้าอบรมและหลังจากการฝึกอบรมเสร็จสิ้น และสามารถบูรณาการการจัดการเรียนรู้และกระบวนการออกแบบการเรียนการสอนและประเมินผลจากในการออกแบบการเรียนการสอน

2. วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถของครูสอนนักศึกษาภาษาบาลีในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน ผู้วิจัยนำข้อเสนอข้อมูลจากตอนที่ 1 ได้แก่ การสังเคราะห์เอกสาร ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับความต้องการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถของครูสอนนักศึกษาภาษาบาลีในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐานและความคิดของนักศึกษาภาษาบาลีเกี่ยวกับความต้องการการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถของครูสอนนักศึกษาภาษาบาลีในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน ซึ่งหลักสูตรประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาการเรียนรู้ 4) กิจกรรมการเรียนการสอน 5) ระยะเวลา 6) สื่อและแหล่งการเรียนรู้ 7) การวัดและประเมินผล และผลการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรเสริมทักษะกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถของครูสอนนักศึกษาภาษาบาลีในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน โดยผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.59$, $S.D. = 0.50$)

3. วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ผลการทดลองใช้หลักสูตรเสริมทักษะกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถของครูสอนนักศึกษาภาษาบาลีในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน ตามรูปแบบการวิจัยก่อนทดลอง (Pre-Experimental Research) โดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียววัดผลก่อน – หลังการเข้ารับการอบรม (The One-Group Pretest-Posttest Design) โดยในระหว่างการทดลองใช้หลักสูตร ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถของครูสอนนักศึกษาภาษาบาลีโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถของครูสอนนักศึกษาภาษาบาลีโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน	Max	Min	Mean	SD	df	t	p-value
ก่อนการอบรม	11	6	9.15	2.08	12	-9.89	.05
หลังการอบรม	17	9	13.92	2.14			

จากตารางที่ 1 พบว่า หลังการอบรมฝึกอบรมหลักสูตรเสริมสูงกว่าก่อนฝึกอบรมหลักสูตรเสริม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ผลการประเมินความสามารถในการออกแบบกระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถ อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.62$, $S.D. = 0.48$)

4. วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 ประเมินหลักสูตรเสริมสร้างทักษะกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถของครูสอนนักศึกษาภาษาบาลีในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินผลและรับรองหลักสูตรเสริมทักษะกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถของครูสอนนักศึกษาภาษาบาลีในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน

ที่	รายการประเมิน	ความคิดเห็น		ระดับ
		M	S.D	
1	หลักสูตรเสริมทักษะกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถของครูสอนนักศึกษาภาษาบาลีในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน	4.76	0.44	มากที่สุด
2	การกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรเสริม	4.61	0.50	มากที่สุด
3	การออกแบบหลักสูตรเสริม	4.58	0.51	มากที่สุด
4	การนำหลักสูตรเสริมไปใช้ฝึกอบรม	4.64	0.48	มากที่สุด
5	กาประเมินผลหลักสูตรเสริม	4.50	0.51	มากที่สุด
6	ภาพรวมของหลักสูตรเสริม	4.60	0.55	มากที่สุด
7	ครูผู้สอนบาลีมีความรู้เพิ่มมากขึ้น	4.70	0.47	มากที่สุด
รวม		4.77	0.59	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ผลการประเมินผลและรับรองผลการประเมินผลและรับรองหลักสูตรเสริมทักษะกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถของครูสอนนักศึกษาภาษาบาลีในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้เป็นฐาน อยู่ในระดับมากที่สุด (M= 4.77, S.D. = 0.59)

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สภาพความต้องการการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถของครูสอนนักศึกษาภาษาบาลีในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน พบว่า ประกอบด้วย นักศึกษาภาษาบาลีส่วนใหญ่มีความต้องการ คิดเป็นร้อยละ 85 เนื่องจากได้ค้นหาความรู้ใหม่ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา บทเรียนประโยค 1-2 ได้เรียนรู้จากการฟังบรรยาย ได้กระบวนการเรียนการสอนโดยการทำงานเป็นทีมกับเพื่อนๆ ได้ค้นหาความรู้ใหม่ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา บทเรียนประโยค 1-2 ได้เรียนรู้จากการฟังบรรยาย ได้กระบวนการเรียนการสอนโดยการทำงานเป็นทีมกับเพื่อนๆ การสอนโดยใช้วิธีใด การใช้กรณีตัวอย่าง การใช้สถานการณ์จำลอง,การอภิปรายกลุ่มกลุ่ม, กลุ่มร่วมมือ, การสาธิต, การใช้เกมส์, คลิปวิดีโอ, การระดมสมอง และใบงานแบบฝึกหัด ทั้งนี้เป็นเพราะว่าครูผู้สอนภาษาบาลีนั้นว่าเป็นบุคลากรสำคัญระดับต้นในการจัดการเรียนการสอนให้ประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะชั้นประโยคบาลีเริ่มต้น คือ ชั้นประโยค 1 -2, และ ชั้นประโยค ป.ธ.3 จึงต้องอาศัยครูผู้สอนเป็นหลักในการดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้พระบาลี เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีในพระบาลีในชั้นนั้นๆ ทั้งนี้เพราะว่าต้องอาศัยครูที่มีภูมิรู้ลึกซึ้งแตกฉานในภาษาบาลี เพื่อให้ครูได้ฝึกความฉลาดเฉลียวให้กับนักศึกษาภาษาบาลีตลอดการเรียนการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของจิราภรณ์ เกตุแก้ว ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการพัฒนาหลักสูตร ได้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย

ราชภัฏนครศรีธรรมราชที่มี 6 องค์ประกอบ คือ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร กิจกรรมในหลักสูตร สื่อประกอบการฝึกอบรม และการวัดและการประเมินผล ซึ่งทุกองค์ประกอบมีความสอดคล้องกัน 2. ผลการเปรียบเทียบจิตสาธารณะของนักศึกษา กลุ่มเป้าหมายก่อนการทดลองและหลังผลการศึกษาคความพึงพอใจของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ นักศึกษามีความพึงพอใจต่อหลักสูตรในระดับมาก (จิราภรณ์ เกตุแก้ว, 2560)

2. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 องค์ประกอบและขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถของครูสอนนักศึกษาภาษาบาลีในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรม 1) ขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถของครูสอนนักศึกษาภาษาบาลีในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรม ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ขั้นตอนที่ 2 ออกแบบหลักสูตร ขั้นตอนที่ 3 การนำหลักสูตรไปทดลองใช้ ขั้นตอนที่ 4 การวัดผลและประเมินผล 2) ผลการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถของครูสอนนักศึกษาภาษาบาลีในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน พบว่า หลักสูตรประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาการเรียนรู้ 4) กิจกรรมการเรียนการสอน 5) ระยะเวลา 6) สื่อและแหล่งการเรียนรู้ 7) การวัดและประเมินผล ทั้งนี้เป็นเพราะว่า เป็นครูผู้สอนบาลีจึงต้องทุ่มเท เสียสละ อุทิศทั้งร่างกาย แรงใจและแรงสติปัญญา อย่างสุดกำลังความสามารถ ครูผู้สอนบาลีนั้นจะต้องค้นหาเคล็ดลับและเทคนิคพิเศษในหลักวิชาบาลี เพื่อใช้อธิบายให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจเพื่อเข้าถึงพระบาลีได้ง่ายยิ่งขึ้น ครูผู้สอนบาลีนั้นจะต้องเป็นผู้ที่สร้างเคล็ดลับวิชาต่างๆ เช่น ขบคิดทฤษฎีให้แตก แยกประเด็นให้ถูก จับสาระสำคัญของเนื้อหาพระบาลีให้ได้ ดำเนินการสอนไปตามลำดับไม่วนวนสับสน และ มีความพร้อมในการปรับปรุง แก้ไข เปลี่ยนแปลงและพัฒนาวิธีการสอนของตนให้สอดคล้องกับอัธยาศัยของนักเรียนอยู่เสมอ ครูผู้สอนบาลีจะต้องเป็นที่พึ่งและเป็นที่หวังของนักเรียนพระบาลี ได้อย่างแท้จริง สอดคล้องกับงานวิจัยของสำราญ ตั้งศรีทอง ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) เนื้อหาสาระ 4) การจัดการเรียนรู้และ 5) การวัดและประเมินผล ซึ่งภาพรวมของหลักสูตรมีความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก (สำราญ ตั้งศรีทอง, 2565)

3. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ผลการทดลองใช้หลักสูตรเสริมทักษะกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถของครูสอนนักศึกษาภาษาบาลีในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐานตามรูปแบบการวิจัยก่อนทดลอง (Pre-Experimental Research) โดยใช้แบบแผนการวิจัย แบบกลุ่มเดียววัดผลก่อน – หลังการเข้ารับการอบรม (The One-Group Pretest-Posttest Design) พบว่า หลังการอบรมฝึกอบรมหลักสูตรเสริมสูงกว่าก่อนฝึกอบรมหลักสูตรเสริมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ความสามารถในการออกแบบกระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถของครูสอนนักศึกษาภาษาบาลี ผลการประเมินความสามารถในการออกแบบกระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถ อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.62$, $S.D. = 0.58$) ทั้งนี้เป็น

เพราะว่า ผู้ที่เป็นนักเรียน เริ่มต้นต้องรักเรียน (มีฉันทะ) เพียรศึกษา (มีวิริยะ) ทั้งคอยสร้างทัศนคติที่ดี ต่อการศึกษาพระบาลีให้ได้อย่างแน่นหนัก ไม่โอนเอนหวั่นไหวไปตามกระแสของโลกปัจจุบัน สอดคล้องกับงานวิจัยของชาญณรงค์ ศรีจันทร์ ที่ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรสำหรับครูเพื่อ เสริมสร้างความสามารถในการประดิษฐ์ดอกไม้ใบตองเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาผลการเรียนรู้เรื่อง การประดิษฐ์ดอกไม้ใบตองเชิงเศรษฐกิจ สร้างสรรค์ของครูคะแนน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ผลการเรียนรู้หลักสูตรสำหรับครูเพื่อเสริมสร้าง ความสามารถในการประดิษฐ์ดอกไม้ใบตองเชิงเศรษฐกิจ สร้างสรรค์ของนักเรียนของผู้เข้ารับการอบรม หลังการจัดหลักสูตรสำหรับครูมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าผลการเรียนรู้ก่อนการจัดหลักสูตรสำหรับ ครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 2) ผลการศึกษาความสามารถในการประดิษฐ์ดอกไม้ใบตอง เชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของครูผล การประเมินความสามารถในการประดิษฐ์ดอกไม้ใบตอง เชิง เศรษฐกิจสร้างสรรค์หลังการจัดหลักสูตรสำหรับครูในภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด 3) ผลการศึกษา ความคิดเห็นของครูต่อการอบรมหลังการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เพื่อส่งเสริมความสามารถในการ ประดิษฐ์ ดอกไม้ใบตอง เชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์โดยภาพรวมพบว่า ครูผู้เข้ารับการอบรมมีความพึง พอใจต่อการจัดหลักสูตรสำหรับครูเพื่อ เสริมสร้างความสามารถในการประดิษฐ์ดอกไม้ใบตองเชิง เศรษฐกิจสร้างสรรค์ของนักเรียน อยู่ในระดับมาก 4) ผลการศึกษาความสามารถในการประดิษฐ์ ดอกไม้ใบตองเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของนักเรียน ผลการประเมินความสามารถในการประดิษฐ์ ดอกไม้ ใบตอง เชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์หลังการจัดหลักสูตรสำหรับครูของนักเรียนในโรงเรียนที่ครู นำไปจัดการเรียนการสอน ในภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก (ชาญณรงค์ ศรีจันทร์, 2562)

4. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 ประเมินหลักสูตรเสริมสร้างทักษะกระบวนการจัดการ เรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถของครูสอนนักศึกษาภาษาบาลีในการออกแบบการเรียนการสอนโดย ใช้กิจกรรมเป็นฐาน ผลการประเมินผลและรับรองผลการประเมินผลและรับรองหลักสูตรเสริมทักษะ กระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถของครูสอนนักศึกษาภาษาบาลีในการออกแบบการ เรียนการสอนโดยใช้เป็นฐาน อยู่ในระดับมากที่สุด (M= 4.77, S.D. = 0.59) สอดคล้องกับงานวิจัย ของพัชรพร ศุภกิจ ที่ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์แบบสองภาษาสำหรับนักศึกษาวิชาครู สาขาวิชาการประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรเสริมเพื่อสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบสองภาษา พัฒนาขึ้นอย่างมี ระบบมีประสิทธิภาพ โดยมีหลักการที่มุ่งเน้นการเรียนรู้แบบบูรณาการเนื้อหาและภาษา วัตถุประสงค์ เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้และการฝึกปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์แบบสองภาษา มีเนื้อหา เกี่ยวกับภาษาอังกฤษในชั้นเรียนและการจัดการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์แบบสองภาษา ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรตามรูปแบบ ADLER ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์หลักสูตร (A:Analysis) ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร (D: Development) ขั้นตอนที่ 3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (L: Learning Activity Management) และขั้นตอนที่ 4 การ ประเมินหลักสูตรเพื่อทบทวน ER: Evaluation for Revision) (พัชรพร ศุภกิจ, 2562)

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากผลการวิจัยผู้วิจัยได้เสนอองค์ความรู้ใหม่ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 สุ จิ ปุ ลิ โมเดล

สุ จิ ปุ ลิ โมเดล

สามัคคี	=	รักถิ่นเกิด
วิริยะ	=	เลิศความรู้
วิจยะ	=	อยู่คู่ธรรม
วิชา	=	ล้ำปัญญา
สุเสวนา	=	คบหากัลยาณมิตร
นิโรธ	=	พิชิตเปรียญธรรม สุ จิ ปุ ลิ ชี้นำบัณฑิตชน

จากแผนภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมหรือกระตุ้นให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้นั้นจะต้องมีหลักสูตรเสริมเป็นมาตรฐานในการจัดการศึกษาของกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งทำให้เป็นแนวทางนำไปสู่การกำหนดเป้าหมายของการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาภาษาบาลี เนื้อหาสาระการเรียนรู้กระชับ เหมาะสมแก่ พระภิกษุสามเณร ทั้งยังเป็นแนวทางสำหรับผู้สอนในการดำเนินการจัดการการเรียนการสอน ให้ ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายในด้านความรู้เนื้อหา ทักษะกระบวนการต่างๆ หลักสูตรจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่ช่วยส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรที่เข้ามาบวชใน พระพุทธศาสนา มีโอกาสได้ศึกษาหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาควบคู่กับทางโลก เพื่อให้เกิดความ ทนสมัยต่อเหตุการณ์สังคมโลกปัจจุบัน คำกล่าวที่ว่า สุ จิ ปุ ลิ โมเดล ก่อให้เกิดบทบาทของครูและบทบาทของผู้เรียนบาลี ทั้งนี้เพื่อให้การเรียนพระบาลีบรรลุวัตถุประสงค์อย่างสมหมาย ครูผู้สอนภาษาบาลีจะต้องมีบทบาท ดังนี้

1) เป็นครูผู้สอนบาลีจึงต้องทุ่ม เสียสละ อุทิศทั้งร่างกาย แรงใจและแรงสติปัญญาอย่างสุดกำลังความสามารถ

2) ครูผู้สอนบาลีนั้นจะต้องเพินค้นหาเคล็ดลับและเทคนิคพิเศษในหลักวิชาบาลี เพื่อใช้อธิบายให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจเพื่อเข้าถึงพระบาลีได้ง่ายยิ่งขึ้น

3) ครูผู้สอนบาลีนั้นจะต้องเป็นผู้ที่สร้างเคล็ดลับวิชาต่างๆ เช่น ขบคิดทฤษฎีให้แตก แยก ประเด็นให้ถูก จับสาระสำคัญของเนื้อหาพระบาลีให้ได้ ดำเนินการสอนไปตามลำดับไม่ววนวนสับสน และ มีความพร้อมในการปรับปรุง แก้ไข เปลี่ยนแปลงและพัฒนาวิธีการสอนของตนให้สอดคล้องกับอัธยาศัยของนักเรียนอยู่เสมอ

4) ครูผู้สอนบาลีจะต้องเป็นที่พึ่งและเป็นที่หวังของนักเรียนพระบาลี ได้อย่างแท้จริง

ดังนั้น การพัฒนาการของนักศึกษาภาษาบาลีและตามติดพฤติกรรมของนักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน ซึ่งผู้ที่เป็นนักเรียน เริ่มต้นต้องรักเรียน (มีฉันทะ) เพียรศึกษา (มีวิริยะ) ทั้งคอยสร้างทัศนคติที่ดีต่อการศึกษพระบาลีให้ได้อย่างแน่นหนัก ไม่โอนเอนหวั่นไหวไปตามกระแสของโลกปัจจุบัน เพราะที่ผ่านมาพบว่า ปัญหาหลักๆ ของนักเรียน เบื้องต้น คือ ขยันเรียน และเรียนจริง แต่ภายหลังกลับขาดแรงเพียร ขี้เกียจ ไม่เอาการศึกษา จึงเป็นเหตุให้ต้องละทิ้ง เบื่อหน่าย หรือยอมถอยไปในที่สุด ดังนั้น ผู้ที่เริ่มเรียนพระบาลีจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีธรรมะข้อสำคัญอย่าง “วิริยะ” เป็นหลักประจำใจอยู่เสมอ แม้ว่าตนเองมีสติปัญญาดีไม่เทียมเท่ากับนักเรียนบางรูป/คน แต่พลังความเพียรพยายามจะสามารถเปลี่ยนทุกสิ่งเพื่อรับผลที่สุกงอม คือ ความสำเร็จได้ เพราะจะต้องผ่านบททดสอบหลายๆ อย่าง

สรุป

ครูผู้สอนภาษาบาลีนับว่าเป็นบุคลากรสำคัญระดับต้นในการจัดการเรียนการสอนให้ประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะชั้นประโยคบาลีเริ่มต้น คือ ชั้นประโยค 1 -2, และ ชั้นประโยค ป.ธ.3 จึงต้องอาศัยครูผู้สอนเป็นหลักในการดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้พระบาลี เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีในพระบาลีในชั้นนั้นๆ ทั้งนี้เพราะว่าต้องอาศัยครูที่มีภูมิรู้ลึกซึ้งแตกฉานในภาษาบาลี เพื่อให้ครูได้ฝึกความฉลาดเฉลียวให้กับนักศึกษาภาษาบาลีตลอดการเรียนการสอน ทั้งครูผู้สอนนั้นยังต้องมีจิตวิญญาณและจิตวิทยาในการปลูกปลอบ กระตุ้น ชักจูง นักศึกษาภาษาบาลีเกิดกุศลฉันทะและกำลังใจในการเรียนอยู่เสมอ เพราะฉะนั้นขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถของครูสอนนักศึกษาภาษาบาลีในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน ผู้วิจัยจึงสรุปว่ารูปแบบการพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานกำหนดรูปแบบหรือกำหนดหลักสูตร เป็นขั้นตอนการวิเคราะห์หลักสูตรประกอบด้วยวิเคราะห์บริบทของหลักสูตร ความต้องการพื้นฐาน และการกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร โดยการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานความจำเป็นและกำหนดรูปแบบของหลักสูตร ขั้นตอนที่ 2 ออกแบบหลักสูตรเป็นการดำเนินการจัดทำองค์ประกอบของการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถของครูสอนนักศึกษาภาษาบาลีในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐานและทบทวนหลักสูตรก่อนนำไปทดลองใช้ การกำหนดเนื้อหาการจัดการเรียนรู้ มี

กระบวนการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน และพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง
ขั้นตอนที่ 3 การนำหลักสูตรไปทดลองใช้ เป็นขั้นเตรียมการใช้หลักสูตร ขั้นดำเนินการใช้หลักสูตร
และกระบวนการเรียนรู้ที่ผ่านการออกแบบแล้วไปดำเนินการทดลองใช้หลักสูตร เป็นการนำมวล
ประสบการณ์ กิจกรรม เนื้อหาสาระที่กำหนดไว้ไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างสัปดาห์เพื่อหาประสิทธิภาพของ
หลักสูตร และ ขั้นตอนที่ 4 การวัดผลและประเมินผล ครอบคลุมทุกจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้ใน
หลักสูตร โดยทดสอบความรู้ก่อนเข้าอบรมและหลังจากการฝึกอบรมเสร็จสิ้น และสามารถบูรณาการ
การจัดการเรียนรู้และกระบวนการออกแบบการเรียนการสอนและประเมินผลจากในการออกแบบ
การเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) สำนักเรียนบาลีควรประยุกต์ใช้หลักสูตรเสริมทักษะกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริม
ความสามารถของครูสอนนักศึกษาภาษาบาลีในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็น
ฐานในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

2) สำนักเรียนบาลีควรนำหลักสูตรเสริมทักษะกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริม
ความสามารถของครูสอนนักศึกษาภาษาบาลีในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็น
ฐานไปจัดทำเป็นคู่มือใช้ในการอบรมครูสอนนักศึกษาภาษาบาลีเบื้องต้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรนำศึกษาหลักสูตรเสริมการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดเชิงรุกเพื่อส่งเสริมสมรรถนะ
ของครูสอนนักศึกษาภาษาบาลีในการออกแบบการเรียนการสอน

2) ควรมีศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับรูปแบบการสอนแต่งแปลภาษาบาลีเบื้องต้นโดยใช้แนวคิด
แบบร่วมมือเพื่อส่งเสริมทักษะด้านการแปลภาษาบาลีเบื้องต้น

เอกสารอ้างอิง

- จิราภรณ์ เกตุแก้ว. (2560). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตอาสาสาธารณะ สำหรับ
นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. (หลักสูตรการศึกษาคุณ
บัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชาญณรงค์ ศรีจันทร์. (2562). การพัฒนาหลักสูตรสำหรับครูเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการ
ประดิษฐ์ดอกไม้ใบตองเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของนักเรียน. (ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พระครูศรีปัญญาวิกรม. (2559). รูปแบบการเรียนการสอนบาลีศึกษาในสังคมไทย. วารสารวิชาการ
มจร บุรีรัมย์, 1(2), 14- 26.
- พระวิระพงษ์ วิสุทโธ (โคษา). (2564). แนวทางการเรียนการสอนวิชาภาษาบาลีในโรงเรียนพระปริยัติ
ธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ. (คุณานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา
พระพุทธศาสนา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พัชรพร ศุภกิจ. (2562). การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบสองภาษาสำหรับนักศึกษาวิชาครู. (ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำราญ ตั้งศรีทอง. (2565). การพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. วารสารชุมชนวิจัย , 15(3), 214–226.

